

Національна Академія статистики, обліку та аудиту (НАСОА)

Національний Центр Обліку та Аудиту (НЦОА)

ПРОГРАМА

освітнього заходу з безперервного професійного навчання аудиторів

«Шахрайство в контексті аудиту фінансової звітності»

Київ 2026

Укладачі:
Редько К.О. - к.е.н., доцент, МВА, член Ради Аудиторської Палати України, сертифікований практикуючий аудитор.

Редько О.Ю. - д.е.н.,професор, член АПУ, голова Спостережної Ради Професійної організації Аудиторів, Бухгалтерів та Викладачів обліково-контрольних дисциплін (ГО ПО АБВ) сертифікований аудитор.

Лектори:
Редько К.О. - к.е.н., доцент, МВА, член Ради Аудиторської Палати України, сертифікований практикуючий аудитор.

Редько О.Ю. - д.е.н., професор, член АПУ, голова Спостережної Ради Професійної організації Аудиторів, Бухгалтерів та Викладачів обліково-контрольних дисциплін (ГО ПО АБВ) сертифікований аудитор.

Програму розглянуто, затверджено та рекомендовано до друку і використання при підвищенні кваліфікації практикуючих аудиторів Методичною радою Національного центру обліку та аудиту Національної академії статистики, обліку та аудиту (протокол № 5 від 25.05.2026р.)

ЗМІСТ

ВСТУП.....4

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ З БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ АУДИТОРІВ..... 6

ФОРМА БЕЗПЕРЕРВНОГО НАВЧАННЯ..... 7

МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ..... 7

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ.....7

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА 7

ВСТУП

Актуальність теми. Шахрайство у фінансовій звітності та пов'язані з ним провали контролю й корпоративного управління залишаються однією з найсуттєвіших загроз довірі до аудиту. Аудит існує в логіці суспільного мандату: користувачі фінансової звітності делегують аудитору перевірку тверджень менеджменту. Шахрайство руйнує саме підґрунтя цього делегування: воно є цілеспрямованим обходом правил, контрольних процедур і ринкових очікувань, а отже — підвищує ймовірність суттєвого викривлення та водночас знижує ефективність аудиторських процедур.

Але шахрайство та викривлення фінансової звітності шкодять не лише аудиту. Корпоративні скандали породжують каскадні наслідки: банкрутства, втрату капіталізації, пенсійні втрати працівників, судові позови, регуляторні санкції, трансформацію стандартів і практик. Наприклад, крах Enron супроводжувався банкрутством 2 грудня 2001 року та став одним із найбільших корпоративних провалів того періоду. У випадку з Wirecard відсутність підтверджених грошових коштів у розмірі 1,9 млрд євро стала центральним "тригером" відмови аудитора підписати звітність і подальшого колапсу. Цієї фірми. У випадку з фірмою Carillion парламентський звіт описує масштабні наслідки для пенсійних схем і кредиторів, зокрема пенсійне зобов'язання порядку 2,6 млрд фунтів. Таким чином викривлення звітності та шахрайство з її даннми приносить шкоду н тільки професійній аудиторській діяльності а і суспільству в цілому підриваючи довіру до бізнесу та наносячи фінансові втрати пересічним громадянам.

Практичне значення для аудиторів: Розкриття тем цього заходу надасть аудиторам певні знання ознак потенційних корисливих або протизаконних оборудок менеджменту корпоративних систем, можливість оцінки стану системи внутрішнього контролю, розкриє основні методи виявлення ознак шахрайства зі звітністю. Це в результаті значно підвищить результативність та якість аудиту фінансової звітності через:

- краще планування (сфокусована оцінка ризиків, пріоритети ресурсів);
- сильніший професійний скептицизм (протидія "ефекту довіри" до менеджменту);
- якісніші процедури (адекватний дизайн тестів, розширення джерел доказів, використання спеціалістів);
- підвищення стійкості до управлінського тиску і конфлікту інтересів. отримання системних знань щодо природи та ознак шахрайства;
- оволодіння методами оцінки ризиків шахрайства;

- формування навичок застосування аудиторських процедур для їх виявлення;
- підвищення якості аудиторських перевірок та професійного судження.

Предметом освітнього заходу за темою «Шахрайство в контексті аудиту фінансової звітності» При проведенні занять з даної теми будуть предметно розглянуто:

- Шахрайство як системний ризик довіри,
  Природа та чинники шахрайства персоналу;
- Типологія шахрайства;
- Застосування «червоних прапорців» в аудиті;
- Методи виявлення ознак шахрайства;
- Перетворення знання про шахрайство на аудиторські процедури.
- Міжнародні стандарти аудиту про відповідальність аудитора стосовно шахрайства при аудиті фінансової звітності.
- Десять предметних кейсів випадків шахрайства з фінансовою звітністю (від Enron до FTX)

Метою освітнього заходу за темою «Шахрайство в контексті аудиту фінансової звітності» є розширення кругосвіту практикуючих аудиторів стосовно природи та ознак і чинників шахрайства з фінансовою звітністю, ознайомлення з методичними прийомами виявлення ознак шахрайства та підвищенню якості аудиторських процедур.

Завдання освітнього заходу. Підвищення рівня та актуалізації знань та навичок практиків аудиту з питань шахрайства при аудиті фінансової звітності.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ З БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ АУДИТОРІВ
«Шахрайство в контексті аудиту фінансової звітності»

№ п/п	Назва та зміст теми	Кількість годин
1.	**Шахрайство як системний ризик довіри до звітності:** • Мета аудиту стосовно шахрайства зі звітністю; • «Вартість» помилки /викривлення/ у звітності; • Мета та прикладна цінність аудиту дослідження шахрайства зі звітністю в аудиті; • Відмінність шахрайства від помилки.	**0,5**
1.2.	**Природа та чинники шахрайства персоналу:** • Трикутник шахрайства (FTT), «Діамант» шахрайства (FDT), модель ABC.	**0,5**
1.3.	**Типологія шахрайства:** • Викривлення у звітності; • Підробка первинних документів; • Привласнення активів; • Незаконні преференції /корупція**.**	
2.	**«Червоні прапорці» в аудиті:** • Визначення та ключові властивості; • **Класифікація «червоних прапорців»**	**0,5**
3.	**Методи виявлення ознак шахрайства:** • Ризико-орієнтоване планування та аналітика; • Тестування системи та процедур внутрішнього контролю; • Субстантивні процедури підвищення доказовості; • Аналітичні розрахунки (математичні моделі та методи. • Послуга з фінансового розслідування –«Форенсик» (Forensic). • МСА та шахрайство.	**1,5**
4.	**Новітні зміни в МСА 240 та огляд конкретних прикладів за фактами шахрайства :** Enron, WorldCom, Parmalat,Satyam,Olympus,Leman Brothers, Toshiba, Carillion, Wire Card, FTX. Узагальнення «провалів» аудиторів.	**1**
	Усього	**4**

ФОРМА БЕЗПЕРЕРВНОГО НАВЧАННЯ: очна, дистанційна

МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ: м. Київ, вул. Підгірна, 1, zoom-конференції, он-лайн

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

- розуміння природи та структури шахрайства з даними фінансової звітності, оволодіти вмінням діагностувати ознаки викривлень у звітності саме як шахрайські дії менеджменту, адекватно реагувати (планування, визначення ризиків, методи перевірки, тощо) на виклики шахрайства в межах чинного законодавства та вимог міжнародних стандартів аудиту.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1.Редько К.О. Шахрайство в аудиті: природа, «червоні прапорці», методи виявлення та уроки з ключових корпоративних провалів 2001-2024 рр. Сайт ГО ПО АБВ, 2026 р. URL: https://abv.org.ua. Дата звернення: 27.03.2026 р.

2.Посібник з запобіганню шахрайства у публічних закупівлях. Версія 1. Мінекономіки України.,Червень-липень 2025 р.

3.Конфлікти інтересів: посібник з передової практики, Аудиторська служба Північної Ірландії, березень 2015 р. URL: https://www.niauditoffice.gov.uk/publtions/conflicts-interest-good-practice Дата звернення: 27.03.2026 р.

4.Управління ризиками шахрайства в мінливому середовищі, Аудиторська служба Північної Ірландії, листопад 2015 року. URL: https://www.niauditoffice.gov.uk/publications/managing-fraud-risk-changing-environment Дата звернення: 20.03.2026 р.

5.Управління ризиками хабарництва та корупції, Аудиторська служба Північної Ірландії, листопад 2017 р. URL: https://www.niauditoffice.gov.uk/publications/managing-risk-bribery-and-corruption Дата звернення: 27.03.2026 р.

6. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, видання 2021 року URL: https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-auditu Дата звернення: 27.03.2026 р.

7.Всесвітнє дослідження економічних злочинів та шахрайства. URL:http://www.pwc.com /ua/uk/survey 2020/gecs-ua-2020/ Дата звернення 20.03.2026 р.

9.Ковбель А.Хроника аудитора. Форенсик-искусство расследования людей и денег. - Киев: «Конечный бенефициар», 2020 р.

10. О.А.Заремба, М.О.Нежива, В.О.Мисюк. Форензик. Навч. посібн. ДТЕУ, Київ,2024 р.